

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

(SZTAB GENERALNY)

Oddział II.

Nr 21290 /II. Inf/II.C.

Do

Adjutantury Generalnej

w miejscu

Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego przedkładam do wiadomości odpis raportu informacyjnego z dn. 1.VIII.b.r. Nr. 1040
Attaché wojskowego w Rydze.

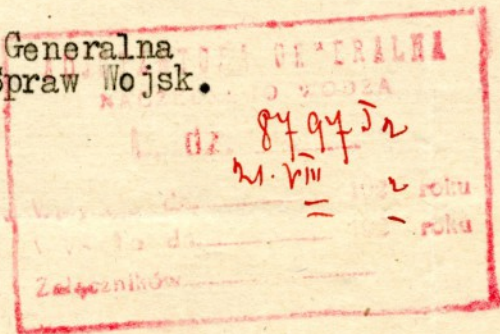
1 załącznik

Otrzymują:

Adjutantura Generalna
p.Minister Spraw Wojsk.

Szef Oddziału II-go

Matuszewski
Ppułk.p.d.Szt.Gen.

Attaché wojskowy w Rydze.

No 1040

R a p o r t i n f o r m a c y j n yna 1 sierpnia 1922 roku.I. Sprawy wewnętrzne.

Kryzys gabinetu Mejerowicza, o jakim donosiłem poprzednim raportem, został zakończony, z rezultatem zgóry przewidzianym.

Tworzenie nowego gabinetu powierzone zostało temuż Mejerowiczowi, który nie zmieniając dawnego składu ministerjalnego, dążył do zastąpienia byłego ministra rolnictwa Zamuels inną osobą. W opozycji przeciwko Zamuelsowi podczas wyrażenia votum nieufności, znalazły się wszystkie stronnictwa sejmowe, za wyjątkiem socjal-demokratów i partji Zamuelsa / prawi socjal-dem/. Ci ostatni, podczas tworzenia nowego gabinetu, uparcie dążyli do postawienia kandydatury Zamuelsa i pozostawienia Lindyns'a, vice-ministra i szefa depart. leśnego, przeciwko któremu skierowany był najsilniejszy atak większości, grożąc odwołaniem wszystkich swych kandydatów z gabinetu. W rezultacie, Lindyns, jako szef departamentu i vice-minister pozostał nadal i w nowym gabinecie, a miejsce Zamulesa zajął docent uniwersytetu ryskiego - Kalnin, uchodzący za zdolnego, młody człowiek, lat 28-miu.

Mejerowicz, stanąwszy przed konstytuanta z nowym gabinetem, orzekł, że nowy gabinet przytrzymywać się będzie kierunku zgodnego z przedłożonym w roku zeszłym, tak w polityce zagranicznej, jak i w administrowaniu państwem, co zaś de reformy agrarnej, nowy minister, zgodnie z postanowieniem gabinetu, wszelkimi siłami dążyć będzie do bezwzględnego wypełniania istniejących w tym kierunku postanowień Konstytuanty.

Reasumując rezultaty i przebieg przesilenia, wywołanego votum nieufności wyrażonym Zamuelsowi, konstytucję, że stan rzeczy pozostaje niezmiennym, szczególnie w stosunkach z państwami sąsiednimi, a przede wszystkim z Polską.

Ze spraw poważniejszych, dotyczących wewnętrznego stanu Łotwy, na porządku dziennym nadal sprawa stworzenia banku emisyjnego, wokoło stworzenia którego gorące zabiegi czyni minister Kalning. Nie można orzec, że sprawa ta posuwa się naprzód, dzięki zawodowi, jaki spotkał Kalninga, w kierunku pozyskania dla banku kapitału zagranicznego. Możliwość stworzenia banku emisyjnego siłami własnych kapitałów / krajowych / nadal problemem stojącym pod znakiem zapytania. Sprawy finansowe państwa w stanie zupełnej nie zadawającym.

Deficyt tegoroczny nie przewyższa 100.000.000 rubli, a w projekcie budżetowym na rok przyszły zupełnie nie przewiduje się deficytu. Zapasy kruszcu w skarbie niewielkie, ale Łotwa posiada zabezpieczenie swej waluty w postaci jednego miliona funtów szterlingów, zyskanego dzięki sprzedaży całego posiadanego zapasu lnu, oraz opłatom za tranzyt rosyjski. Tu podkreślić należy, że tranzyt rokujący tak wielkie nadzieje jeszcze w początku bieżącego roku zaczyna obecnie prawie zupełnie zanikać, ze zrozumiałych powodów: stanu ekonomicznego R:S.F.S.R.

Konkordat Łotwy z watykanem, ratyfikowany został przez Konstytuante, dzięki usilnym zabiegom Mejerowicza, któremu zależało na zyskaniu przez to wpływów i popularności wśród katolickiej Łotwy, a pozatem, jak ironicznie twierdzą opozycjoniści konkordatu, - musiał dać wyraz wdzięczności za order Sylwestra, jakim przez Papieża został obdarzony. Mniejszości narodowe silnie atakują konkordat, dopatrując się w nim szerokiego uprzywilejowania jednego wyznania kosztem innych w swobodnym i demokratycznym państwie, w którym kościół oddzielono wolą narodu od państwa. Ze szczególną zaciętością atakują konkordat cerkiew prawosławna, ale, według mego zdania, kwestja jest przesądzoną i konkordat wprowadzonym zostanie w życie.

Dnia 28 lipca, świeżo mianowany konsul generalny amerykański w Rydze Kwiton, wręczył rządowi Łotewskiemu akt przyznania Łotwy de jure przez Amerykę. Na przyznanie to Łotwa oczekiwała oddawna, starając się wszel-

kiemi możliwymi środkami uzyskać tak ważne dla siebie de jure, które wreszcie, po długich wahaniach Ameryki, zostało wręczone, wraz z komentarzami długiego odwlekania. Komentarze te posiadają następujące brzmienie: " Ameryka nie mogła ze spokojem uznać oderwania od Rosji terenów, które w skład Rosyjskiego Imperjum wchodziły, nie godząc w żadnym razie w suwerenność młodych państw bałtyckich. Pragnęła ukonstytuowania się prawowitego rządu rosyjskiego, wolą narodu wybranego, w porozumieniu z którym można byłoby ustalić granice Rosji i dzisiejszy stan rzeczy nie pozwala na jakikolwiek podział Imperjum przyznanej Stanom Zjednoczonym Rosji. Wychodząc z takiego założenia, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej wstrzymywały się dotychczas przed uznaniem państw bałtyckich, lecz dzisiaj, widząc silne dążenie młodych państw do skonsolidowania swego życia gospodarczego i państwowego, oraz świetne rezultaty tych dążeń, zdobyła się na krok uznania ich de jure."

Komentarze powyższe dały powód do rozszerzenia pogłosek, jakoby uznanie amerykańskie było warunkowym, chociaż tak nie jest, bo w samym akcie uznania wyraźnie powiedziano o przyznaniu de jure bez zastrzeżeń.

Jak wspominałem, uznanie wręczył konsul Kwiton, z powodu nieobecności komisarza generalnego Yonga. Ten ostatni, równocześnie z wręczeniem aktu mianowany został ministrem pełnomocnym i posłem nadzwyczajnym na państwa bałtyckie.

Fakt przyznania wywołał na Łotwie, a szczególnie w Rydze nadzwyczajną radość, wyrażoną w manifestacjach ulicznych i owacjach urzędowych przedstawicielstwom amerykańskim i Mejerowiczowi.

II. Sprawy zewnętrzne.

Jedną z najaktualniejszych spraw ubiegłych dwu tygodni była sprawa bolszewickich propozycji rozbrojeniowych. Przedewszystkiem należy podkreślić, że Łotysze naogół skłonni są do pertraktowania w powyższej sprawie z bolszewikami, przywiązując jednak wielką wagę do porozumienia się z innymi państwami bałtyckimi, z Polską, zaś na pierwszym planie.

Ron
co do możliwości
Skłonności przyjęcia propozycji bolszewickich, płyną z pewnej, wkorzenionej w głowę Mejerowicza, *idei*, a mianowicie: *zyskać zagwarantowanie neutralności Łotwy przez Ligę Narodów, na wzór neutralizacji Szwajcarii*, za którym chcieliby się schować, stuliwszy uszy. Poselstwo, jak i Attachat wszelkimi siłami starało się wybić z głowy Łotyszom te nierealne idee gwarancji, dość głęboko jednak zakorzenione.

Do przedwstępnego porozumienia z Polską, Estonją i Finlandją - za pomocą konferencji ekspertów wojskowych przywiązują wielką wagę, czego dowodem służy wysłanie do Rewla Szefa Sztabu Generalnego Gen. Penikisa i I. Zastępcy Szefa Sztabu Gen. Płk. Ramatsa.

Sztab Generalny Łotewski zdanie którego różni się dość znacznie od zdania Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie rozbrojeniowej, katwiej pójdzie na odrzucenie propozycji bolszewickich, komentując swe stanowisko podobnie jak Sztab Generalny Polski.

Jak już donosikiem depeszą Nr. 998 z dnia 25 lipca - zakończona została konferencja kolejowa między Łotwą, Niemcami, Litwą, Estonją i Rosją sow w sprawie bezpośredniej komunikacji towarowej między temi państwami.

Rezultaty konferencji następujące: zawarto umowy 1/ Rosja-Łotwa-Litwa-Niemcy, 2/ Estonja-Łotwa -Litwa-Niemcy, i 3/ Rosja-Państwa Bałtyckie. Najbardziej interesujące nas połączenie Rosja-Niemcy zostało ustalone w warunkach dość pomyślnych dla Polski. Na przeszyście toru Kałkuny Jełówka Łotwa kategorycznie się nie zgodziła, jak również na tranzyt materiałów wojennych jakiegokolwiek charakteru. Stacją przeładunkową będą Kałkuny, także stacja kontrolna Łotewska. Na propozycję Łotyszów ustalony został spis materiałów wzbronionych dla tranzytu obejmujący, w pierwszym rzędzie materiały wojenne, nie tylko wybuchowe.

Zapytywany przez nas Sztab Generalny Łotewski, orzekł, że powyższe umowy uważać należy za przedwstępne, a dla definitywnego ustalenia zwołana ma być wkrótce nowa konferencja kolejowa.
Ryga, dnia 14 sierpnia 1922.

/-/Jarociński
Komandor Porucznik

Za zgodność odpisu: